

רשות הטבע והגנים

חטיבת המדע והשימור - האגף לאקולוגיה יבשתית

רח' עם ועולמו 3, ירושלים 95463. טל' 5005421-02 פקס' 5006281-02

ידיעון מס' 17, נובמבר 2004
לקבלת הידיעון בדוא"ל נא לשלוח בקשה לעורך

אתר הרשות באינטרנט: www.parks.org.il

כותב ועורך: דר' סיימון נמצוב simon.nemtsov@nature-parks.org.il

ידיעון מניעת מזקי חקלאות

עלון בעניין קונפליקטים בין בעלי חיים והאדם, בישראל ובעולם.

העגורים בעמק החולה

עם הגעתם של העגורים לעמק החולה בחודש זה, מתחילה השנה השלישית של התוכנית המשותפת לשמירתם ולמניעת נזקים לחקלאות, בשיתוף קק"ל, החברה להגנת הטבע, רט"ג וגופים מקומיים שונים.

הסיכום מהשנה שעברה, שהוכן על ידי ד"ר תמיר סטרוד, הראה שכ-13,000 עגורים נשארו בעמק במשך החורף, לאחר פעולת הגירוש שנעשתה באמצע דצמבר - מספר דומה לזה של השנים הקודמות, אבל הרבה יותר מהמתוכנן (שיישארו רק כ-7,000 פרטים).

האכלת העגורים החלה בתאריך 25.12.2003 והמשיכה עד 5.3.2004 עם האכלה פעמיים ביום (בשעות 6:30 ו-12:30), כמתוכנן. סה"כ פוזרו 213 טונות של גרעיני תירס עבור העגורים. הניסוי להטמין את הגרעינים באדמה בעזרת "דריל", כדי למנוע ממינים אחרים (כגון, ברווזים, יונים וחזירי-בר) לנצל אותם, היה מוצלח, אבל בוצע רק בהיקף קטן.

לאחרונה הושלמה עבודת המסטר של יפעת דוידסון (בהנחיית ד"ר יוסי לשם ופרופ' עידו יצחקי). בין היתר מצאה דוידסון שצריכת המזון של עגור היא כ-180 גר' ליום. היא גם מצאה שבגרעיני תירס חסרים מינרלים וחומרי קורט, החיוניים לתזונת העגורים בחורף. אלו קיימים במזון טבעי (כגון בפקעות גומא ובחרקים) ולכן צפוי שהעגורים יחפשו מזון גם מחוץ לאתר האכילה.

בנוסף, בדקה דוידסון את השאלה: האם לממשק יש השפעה רב שנתית על אוכלוסיית העגורים החורפים בחולה מבחינת גודל, בחירת בית הגידול ומאפיינים דמוגרפיים? בין היתר היא מצאה ש-"עליה בזמינות המזון בעמק החולה גרמה להסטה צפונה של אתרי החריפה, ז"א לקיצור מסלול הנדידה. מגמה זו מתגברת עם פרויקט העגורים והפעלת תחנת ההאכלה בעמק: באם תחנת ההאכלה תמשיך לפעול מספר ימים רב בשנה יש סכנה שאוכלוסייה גדולה מהרצוי של עגורים חורפים תתבסס בעמק." יפעת דוידסון: yifatdav@yahoo.com

המדען הראשי של רט"ג, פרופ' אלי זמסקי (משמאל), לומד על השימוש בתנשמות למניעת נזקי מכרסמים לגידולי שדה, משאול אביאלי (מימין) מקיבוץ שדה אליהו.

מניעת טריפות ברמת הגולן

יש סימנים טובים לכך שהתוכנית של רט"ג לממשק הטורפים ברמת הגולן מתקדמת בהצלחה. כך מדווח אלון רייכמן, רכז פרויקט הזאבים ברט"ג. הנתונים של רייכמן מראים על ירידה של כ-25% במספר מקרים של טריפות בקר, וירידה של 69% במספר טריפות צאן ברמת הגולן, לעומת אשתקד. כמו כן, אוכלוסיית הזאבים נשמרה בגודל יציב (כ-10 להקות).

כזכור, תוכנית ממשק הטורפים כוללת חלוקת רמת הגולן והגליל לשלושה אזורים ממשק זאבים - אזורים ללא פגיעה בזאבים, אזורים בהם הפגיעה מותרת רק בשטחי המלטה, ואזורים בהם מותרת פגיעה בכל הזאבים. בשנת 2004 (מינואר עד סוף אוקטובר) נורו 33 זאבים ברמה"ג ועוד 12 בגליל, לעומת 56 שנורו ברמה"ג בכל שנת 2003.

התוכנית למניעת הטריפות, שמנהלת רט"ג בשיתוף פעולה עם משרד החקלאות, מיועדת לשמור על אוכלוסיות בריאות של זאבים ותנים שלא יפגעו באוכלוסיית הצבאים ושלא יגיעו לקונפליקט עם מגדלי הבקר והצאן, מה שעלול להביא להרעלות לא-חוקיות. התוכנית כוללת הקמת גדרות מיגון, הצבת כלבי שמירה, שיפור סילוק פגרים, דילול זאבים ותנים, ומעקב אחר דגמי התנהגות של להקות זאבים בעזרת טלמטריה.

עטלפי פירות בשמורת טבע נחל מערות

מאת דותן רותם – מנהל שמורת נחל מערות

התמונה מימין מראה טיפול שנעשה בשמורת טבע נחל מערות למטרת הפחתת מספר עטלפי הפירות, הגורמים למטרד חמור למבקרים.

הפעולה נעשתה לפי הצעתו של עמית דולב, מנהל מרכז היונקים של החברה להגנת הטבע, בביצועו של איציק קורקוס, עובד התחזוקה של שייט נחל מערות. הרעיון הוא לסגור את פתח המערה, לאחר עזיבת העטלפים בלילה, על מנת לגרום להם למצוא מקומות לינה אחרים. במקום הוצבו שלטי הסברה לקהל הרחב.

התוצאות מרשימות! מכמעט 1000 עטלפים, הופחת המספר לעשרות פרטים בלבד.

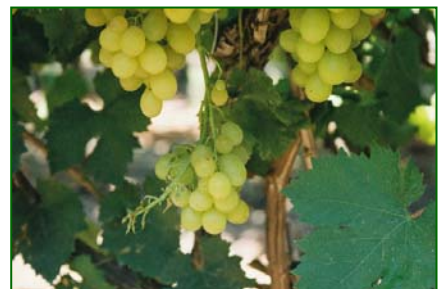

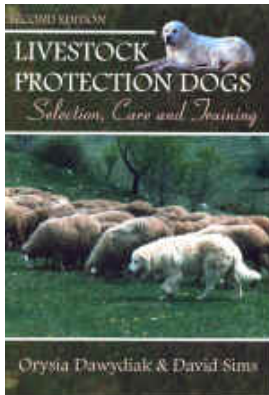
נזקי חיות בר לענבים

ניתן לראות בתמונות אשכול ענבים שהזירי בר אכלו חלק ממנו. יתכן שדיווחים על נזק כזה מגיע לידעית פקחי הרשות רק לעיתים רחוקות, מכיוון שגם המגדלים אינם תמיד מודעים אליו. הסיבה לכך היא שעבור תעשיית היין, הקטיף נעשה בעזרת מכונות ולא תמיד מבחין המגדל בנזק כזה. כאשר מדובר בענבים למאכל, חשוב יותר מראה האשכול.

... ועוד

מין אחר של חיית בר הידועה כמזיק חמור לענבים בחו"ל הוא המיינה המצויה, המתפשטת לאזורים חדשים בישראל מידי שנה. כיום לא הגיעו לחטיבת מדע דיווחים על נזקים לכרמים ממיינות, אבל נא לשים לב ולדווח...

יצאה לאור מהדורה השנייה של ספר על שימוש בכלבי שמירה למניעת טריפות. ניתן להזמין אותו באינטרנט ישר מהמו"ל:

LIVESTOCK PROTECTION DOGS:

Selection, Care and Training, 2nd Edition

By: Orysia Dawydiak & David Sims

Published by Alpine Blue Ribbon Books:

<http://www.alpinepub.com>

ISBN: 1-57779-062-6, Softcover, illustrated, \$24.95

מניעת קינון קורמורנים גדולים בישראל

לקראת אביב 2004 נשלח מכתב לכל האקולוגים המחוזיים להיות ערים לאפשרות של קינון של קורמורנים גדולים. זאת לאור מדיניות הרשות הקובעת שאין לתת למין זה לקנן בישראל, אפילו לא בגני חיות או בפינות חי, כדי לא ליצור אוכלוסיה מקומית שלהם. התקבלו דיווחים על ניסיונות קינון במספר מקומות, למשל הספארי ברמת גן, אבל לא הגיע לידי חטיבת מדע אף דיווח על ניסיון קינון בטבע.

מידי חורף מגיעים מעל ל-20,000 קורמורנים גדולים לישראל, ויש כל שנה קונפליקטים רבים בינם לבין מגדלי הדגים מאוקטובר עד מרץ. מידי שנה נשארים כמה עשרות בישראל, וכאמור, יש גם פרטים החיים בפינות חי ובגני חיות. לרוב, פרטים אלה אינם מסוגלים לעוף או לשרוד בטבע, אבל יש חשש שהצאצאים שלהם עלולים להתרבות.

הדרך המומלצת למניעת התרבות של קורמורנים גדולים הנמצאים בישראל, היא לאו דווקא להפריע להקמת הקן, אלא ע"י מניעת בקיעת הביצים, באמצעות שקשוק או ריסוס של שמן מינראלי עליהם.

טיפול במינים מתפרצים ע"י מניעת רבייה

אחת הדרכים המבוקשות לטפל בבעיה של מינים מתפרצים היא מניעת רבייתם. המגבלה היא, שאין כיום מוצרים מוכנים לשימוש, לא לעופות ולא ליונקים.

כעת נבדקים ע"י משרד החקלאות האמריקאי שני חומרים למניעת רביית של עופות. מסתבר שבמינון גבוה, התרופה נגד דלקות של עופות Nicarbazin, מונעת את ההתפתחות של ביצים מופרות. נבדקת האפשרות להשתמש בחומר זה (בעל השם המסחרי - OvoControl) למניעת רבייה של אווזים קנדיים, מין מתפרץ בעייתי מאוד בצפון אמריקה.

בנוסף, נבדקות דרכים לשפר את החומר Diazacon שהוא תרופה להפחתת רמת הכולסטרול בבני-אדם, (שלא אושר לשימוש עקב תופעות לוואי). נמצא שהוא יעיל למניעת רבייה בעופות, והוא קבל אישור לשימוש עם השם המסחרי Omitrol, נגד יונים בארה"ב. למרות האישור, קיימות מגבלות רבות ביעילותו כאמצעי לממשק אוכלוסיות יונים, בעיקר באקלימים חמים ששם היונים מתרבות כל השנה, מה שמגדיל מאוד את עלות השימוש. כעת בודקים גם את יעילותו של Diazacon למניעת רביית יונקים קטנים. למידע נוסף על פיתוח אמצעי מניעה למינים מתפרצים:

http://www.aphis.usda.gov/ws/nwrc/research/reproductive_control/index.html

Some Wildlife and Animal Damage Related Web Sites
מבחר אתרים אמריקאיים באינטרנט עם מידע על מניעת נזקי חקלאות

- [Animal & Plant Health Inspection Service - National Wildlife Research Center](#)
- [Animal & Plant Health Inspection Service - Wildlife Services](#)
- [Bat Conservation International](#)
- [California Nuisance Wildlife Control Operators' Association](#)
- [Electronic Resources on Ornithology](#)
- [Internet Center for Wildlife Damage Management](#)
- [Internet Environmental Resources](#)
- [Keeping Wildlife at a Distance](#)
- [National Biological Information Infrastructure](#)
- [Prevention and Control of Wildlife Damage](#)
- [US Geological Service - Biological Resources](#)
- [United States Fish & Wildlife Service](#)
- [University of California Integrated Pest Management](#)
- [Western Section of the Wildlife Society](#)
- [Wildlife Society](#)

עבור כל מי שמכין כעת את תוכנית העבודה שלו/ה לשנה הבאה ...

מבחר כנסים בנושא חיות בר ומניעת נזקי חקלאות, בשנת 2005 (ואחד בשנת 2006)

8-12 March 2005 - NWRA Annual Symposium

National Wildlife Rehabilitators Association, Minneapolis, Minnesota, USA -

16-19 March 2005 - 70th Annual North American Wildlife and Natural Resources Conference

Crystal Gateway Marriott, Arlington, Virginia, USA

24 March 2005 - 14th Annual Urban Pest Management Conference

University Theatre, University of Riverside Campus, Riverside, C , California, USA

15-19 June 2005 - 85th Annual Meeting of the American Society of Mammalogists

Southwest Missouri State University, Missouri, USA

15 - 19 July 2005 - 19th Annual Meeting of the Society for Conservation Biology - Conservation biology capacitacion and practice in a globalized world

Universidadede Brasilia, Brasilia, Brazil

28 August - 2 September 2005 - XXVIIth Congress of the International Union of Game Biologists

Hannover, Germany

03-07 October 2005 - Third World Congress on Conservation Agriculture

Nairobi, Kenya

12-16 October 2005 - Annual Conference of the Raptor Research Foundation

Green Bay, Wisconsin, USA

13-16 August 2006 - 24th International Ornithological Congress

Hamburg, Germany

